

Međunarodni književni natječaj *Moje drago serce* 2021.

3. nagrada „Stjepko Težak“

Marko Štrok

Čista

Jutena užad, na čijim su krajevima visjela dva teška kamena, stegla joj je zglobove obje ruke, ali bol nije osjećala. Povorka je baklji, koja je poput skupa ogromnih krijesnica pokazivala put prema rijeci gdje će joj privezati još dva takva na noge, ispunjavala svježi noćni zrak paljevinom.

Ako umiremo zbog ljubavi, onda je ovo dostojan kraj, pomislila je, kad umirem zbog nje i u njoj.

Namjesto glasova svjetine samo je dugački zaglušujući šum odzvanjao u njenim ušima, a udarce nogama koji su ju tjerali naprijed nije ni osjećala. Boljela su ju jedino koljena od ona dva puta kad se spotakla na ostatke suknje i njima dočekala zemlju.

I bacili su ju u vodu – njih trojica – pa obrisali ruke o hlače. Jesu li brisali njen grijeh ili vlastiti, dok su čekali da ju rijeka proguta?

Njeno je tijelo već trebalo biti na dnu, teški su grcaji trebali vodom zamijeniti zrak u plućima. Svjetlo iza očiju trebalo se ugasiti.

Ali Kupa ju nije htjela.

Bio je red da im se svima otme dah kad ju rijeka izbacila natrag na obalu, kao što bi košaru ili čamac.

Kao što ju je onda.

Zato su ju gurnuli opet; i opet; i opet.

Ali Kupa ju nije htjela.

I bacali bi ju natrag do zore, dok im ne ponestane snage, da oštri glas nije povikao:

„Dosta toga – sagradite lomaču! Lakše će iz plamena zemaljskog zaći u plamen pakleni!“

Djevojka joj je čvrsto stiskala ruke dok se potiho zahvaljivala i izbjegavala gledati u oči. Ionako je teško zadržavala suze. Dora ju je s dovratka ispratila pogledom dok se udaljavala od njene kolibe pa pošla unutra oprati kupicu iz koje je djevojci dala piti. Vjetrić je titrao



listovima starog oraha, mogla je vidjeti kroz prozor, a sunce rasprostire zrake po obzoru neometanom oblacima. Idealno je vrijeme da ju ode posjetiti.

Kad joj se baka jednog zimskog jutra nije probudila, a ima već nekoliko godina tomu, Dori je ostala njena kućica, krcate police i bakin posao koji se bavio pomaganjem susjedima, liječenjem njihovih boljki i vidanjem rana. Ona im je uz to ponajviše savjetovala čistoću jer sječe korijen bolestima. Voda i vatra su sestre, znala je govoriti, obje pročišćavaju, ali voda je blaža našoj koži.

Kako je sama najviše voljela plivati i provoditi vrijeme uz rijeku bez obzira koje se godišnje doba vuklo nebom, ubrzo se našla na poznatom puteljku koji ju je doveo do mjesta kojeg nitko osim nje nije obilazio, gdje su vrbe bile zavjesa što pomaže zakloniti od pogleda.

„Dobar dan, djevojko!“ pozdravile su ju žuboreće riječi dok je spuštala košaru na meki tepih trave i lišća.

Bila je još dijete, nevještih koraka i sklona popikavanju, tad kad je pala u Kupu. Njen bi se kratki i trapavi život završio u trenu, da ju brza rijeka nije vratila na obalu. Dora joj se tad, u dječjoj nevinosti i zadihanoj sreći, zahvalila.

„Nema na čemu, Doro,“ dobila je za odgovor, kao da bezbroj kapljica pokušava oponašati ljudske riječi od kojih je tad pobjegla u strahu.

Odrastajući, brzo joj je postalo jasno da se svugdje oko nje nalaze tajne koje je priroda šaptala onima koji su umjeli slušati. Onim vještima, poput njene bake. Poput nje.

„Dobar dan, Kupo,“ nasmijala se ona liku dok je izvirao iz vode, a koji je izgledao kao tekućina koja se njiše u prozirnoj posudi ljudskog oblika.

Iako ju je znatiželja proždimala, trebalo je proći vremena dok se nanovo nije sama opet uputila do rijeke. Taj joj je dan potvrdio da je i Kupa živa.

Tekući se oblik zaustavio pred njom i isprepleo svoje duge prste s Dorinim. Ona je načas prekinula kontakt da bi iz košare uzela cvijet i zatakla ga Kupu na mjesto gdje inače uši stoje na glavi.

„Zar nisam rekla da ga ne moraš brati samo zbog mene?“ upitala ju je Kupa.

„Možda,“ nasmijala se Dora koja je u boji riječnog glasa čula suprotnu poruku.

Dora je dane provodila tumarajući šumom i brijegom, gdje je brala bilje, tražila gljive i cvijeće, a nešto bi i bacila pticama da zoblju. Većinu je dānā završila plivajući u rijeci. Njen bi smijeh tad daleko odjekivao, a rastuća je znatiželja onih koji bi se našli u blizini lako popunjavala rupe njihovog neznanja.

Kupin se oblik presijavao na suncu dok su sjedili na obali. Dora joj je pričala o mačku Lorenzu koji se prije dvije noći vratio odgrizenog uha i o situaciji djevojke koja ju je danas potražila zbog uvaraka od hajdučice i kleka.

„A ti, Doro,“ pitala je rijeka zadirkujući, „jesi li ti spremna za takve obaveze? Sigurno nisi nevidljiva momcima iz sela koji dobro znaju doba dana kad skidaš odjeću sa sebe i bezbrižno plutaš ovdje.“

„Pola njih prožima jeza od mog pogleda,“ otpuhnula je, „a druga polovica samo hini hrabrost i nadimaju prsa kao purani kad sam u prolazu.“

Iako Kupa nije bila živa kao što su ljudi živi, onoga je dana, kad se vratila, saznala da i rijeka – čiji je vijek bio neodrediv – može biti usamljena.

„I bogovi trebaju nekoga, da im pomogne s teretom vječnosti.“

Kupa ju je zauzvrat učila čuti jezik stijene i riba, tajne biljaka i ptičjeg leta. Dora je naučila izvući otrov iz mjesta gdje je ljutica zarila zube i znala smiriti ritam disanja žena čijim je zrelim trbusima pjevala i bajala pomažući im ući u korito s vodom izvučenom iz Kupe i prokuhanom.

Dora nije radila išta zbog čega bi izostalo poštovanje mještana prema njoj; ipak, s njim je dolazila i doza straha koja im je mnogima priječila da ju smatraju prijateljicom. Svjesni su da je znanje moć, a moć je opasna.

„A i ne zanimaju me. Imam svoj mir,“ zaškiljila je u smjeru Sunca pa se naslonila na Kupino rame. „I imam tebe.“

Ramena su joj vrištala dok je ispod glasa psovala samu sebe. Kad je već zaboravila povesti tačke na tržnicu, onda je mogla uzeti i manju vreću brašna, ne treba joj sad baš toliko (izdržala bi), a nije da je to jedino što mora tegliti kući...

Mrmljala bi tako cijelim putem da se nad njom nije pružila sjena.

„Trebate li pomoć s time, gospođice?“ čulo se iz sjene, ostrim naglaskom.

Uobičajena vreva i zvukovi gomile oko njih polako su se stišavali. Zadnje što je htjela je da se oko njih stvori prizor.

„Zahvaljujem se, gospodine, ali mogu sama. I da Vas ne zamaram, ima puta do moje kuće.“

Nepoznati se muškarac nacerio kad je kimnula glavom i zaobišla ga da nastavi svojim putem.

Dora nije posjedovala konja, a ipak je iz daljine vidjela jednog kako odsutno brsti grm kraj njene kuće. No, posjedovala je klupu, a na njoj je sjedio muškarac s tržnice. Od uniforme koje je nosio ostale su samo jahaće hlače i košulja. Sablja je bila prislonjena o zid, ali nadohvat ruke.

„Kojim dobrom, gospodine?“ pozdravila je pa oprezno spustila vreće pred vrata.

„U prolazu sam kroz vaš burg pa sam saznao da nudite... svakakve usluge.“

Iako je izravnost njegove dvosmislenosti bila više od onoga na što je navikla od okolnih derana, Dora se nije htjela smetati.

„Da – zamatanje rana, izlječenje kašlja i osipa, s tim mogu pomoći. Ili Vam je kobili vrijeme, a sirotu ju jašite?“



Zadnju je rečenicu požalila kad je vojnik naglo skočio na noge i zgrabio joj maramom pokrivenu kosu i dao joj do znanja koga bi on sad htio jahati. Koljenom je pronašla ranjivo mjesto na njegovu tijelu i iskoristila nekoliko trenutaka prednosti da potrči prema rijeci. Povic i prijeteći pratili su ju sve dok joj hitra voda nije počela hladiti užegla stopala kad je hvatajući dah zagazila u plićak.

„Sad više nemaš kamo,“ rekao joj je kad je i sam ubrzo u sjajnim smeđim čizmama došao do vode, „osim doći k meni.“

„Nije istina“ dobacila mu je Dora prije nego se iza njenih leđa iz vode vinuo vrtložni krak i prostrujao prema vojniku.

Udarac u prsa oborio ga je na tlo i bolno izbio sav dah iz njegovih pluća. Bijesna Kupa nije gubila časa da se time okoristi pa je dugim vodenim prstima obujmila njegovo lice. On je zarivao pete u zemlju i uzalud pokušavao maknuti sa svoje glave nepostojeću posudu u kojoj se gušio. Njegovi prsti nisu mogli naći išta čvrsto, a panični su grcaji skraćivali vrijeme koje mu je preostalo.

„Pusti ga, molim te.“

„Htio te ozlijediti,“ čulo se iz vode.

„To je njegov grijeh. Bolje neka ode i živi u strahu.“

Prvi novi udah zvučao je kao da mu je rascijepao grlo. Iako nije bila visoka, Dora se nadvila nad zgrčenim muškarcem koji se iskašljavanjem polako vraćao u život. Iza njenih se leđa stup vode prijeteće blistao.

„Rekli ste da ste u prolazu, gospodine. Savjetujem Vam da nastavite svojim putem.“

Pobjegao je od njih nespretno i smušeno, a sve su ptice s grana bježale pred njegovim povcima.

„Hexe! Hexe!“

Čula je da općila s đavlima dok su ju vezivali za stup. Da je ubijala djecu u utrobi. I začarala muževe, krala njihovo sjeme.

Možda joj se pričini, ali kao da je kroz svoje krikove čula i bijes Kupe. Pokušava li izaći iz korita i ugasiti vatru, pa potopiti grad? Plače li za njom u nadi da će joj suze nagužvati olujne oblake?

„Doro Lagenko, nek' ti se Gospod smiluje grešnici!“

Plače, i bjesni, i urla, ali čak ni besmrtna rijeka ne može prekoračiti svoje granice. Triput me već spasila, pomislila je. Hoće li joj bol gubitka imalo olakšati teret vječnosti?

Vatra je brzo sušila preostale tragove Kupe u njenoj mokroj kosi, a Dora je kroz dim zadnji put udahnula.

Povjerenstvo za vrednovanje priča:

Julijana Matanović, Dubravka Težak, Jasmin Imamović

Organizatori natječaja:

[Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca Ozalj](#)
[Ogranak Matice hrvatske u Ozlju](#)

Pokrovitelji natječaja:

[Karlovačka županija](#)
[Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske](#)
[Grad Ozalj](#)

